

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr. 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 4 De examinator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;

3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;

3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;

3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;

3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

5 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn.
Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

7 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

8 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

N.B.: Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regel

Voor het examen economie 1 VWO kunnen maximaal 58 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is verder de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen punten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één punt afgetrokken tot een maximum van drie punten voor het hele examen.

4 Beoordelingsmodel

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1

Maximumscore 2

- 1 ☐ in de primaire sector
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
Een verklaring waaruit blijkt dat in deze sector de toegevoegde waarde minder sterk is gestegen dan de arbeidsproductiviteit.

Indien (ook) een van de andere sectoren is genoemd

0

Maximumscore 2

- 2 ☐ Een voorbeeld van een juiste berekening is:
$$\frac{3 \times 12,8 + 26 \times 10,2 + 48 \times 4,8 + 23 \times 8,0}{100} = 7,2\%$$

Voor de berekening van een ongewogen gemiddelde

0

Maximumscore 2

- 3 ☐ Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat de quartaire sector (voornamelijk) wordt gefinancierd uit belastingen en dat een daling van het aandeel van de quartaire sector tot een daling van de belastingdruk kan leiden zodat bedrijven in de marktsector beter op prijs kunnen concurreren.

Maximumscore 2

- 4 ☐ • Indien gekozen is voor de zorg.
Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat aantasting van de kwaliteit van de zorg kan leiden tot meer ziekteverzuim hetgeen tot kostenstijgingen kan leiden binnen de bedrijven in de marktsector.
• Indien gekozen is voor het onderwijs.
Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat aantasting van de kwaliteit van het onderwijs kan leiden tot minder goed geschoolde werknemers hetgeen tot kostenstijgingen kan leiden binnen de bedrijven in de marktsector.

Opgave 2

Maximumscore 2

- 5 ☐ Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat (wanneer het gaat om meerdere, grote landen) de vraag naar vermogen (aanzienlijk) kan toenemen (zodat bij een achterblijvend aanbod de rente zal stijgen).

Maximumscore 2

- 6 ☐ pro-cyclisch
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
Een verklaring waaruit blijkt dat de door oplopende financieringstekorten veroorzaakte rentestijging negatieve gevolgen heeft voor bestedingen / productie / werkgelegenheid.

Antwoorden	Deel- scores
------------	-----------------

Maximumscore 2

- 7 ☐ Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat door een financieringstekort de staatsschuld kan oplopen en dat de groei van het nationale product daarbij kan achterblijven.

Maximumscore 2

- 8 ☐ Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat door een hogere rente lenen duurder wordt zodat de bestedingen kunnen stagneren waardoor de productie(groei) afneemt en de werkgelegenheid negatief wordt beïnvloed.

Opgave 3

Maximumscore 2

- 9 ☐ Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat de minimumprijs boven de evenwichtsprijs ligt zodat er in de EU aanbodoverschotten ontstaan waarvoor buiten de EU afzetmogelijkheden worden gezocht.

Maximumscore 2

- 10 ☐ Uit het feit dat op de wereldmarkt de producten relatief goedkoop zijn.
Uit de verklaring moet blijken dat met subsidie de prijs van de (EU-landbouw)producten kan worden aangepast aan die op de wereldmarkt.

Maximumscore 2

- 11 ☐ Voorbeelden van een juist antwoord zijn:
- Een antwoord waaruit blijkt dat grootschaligheid kan leiden tot schaalvoordelen en lagere kosten per product zodat de verkoopprijs concurrerend kan zijn met die op de wereldmarkt.
 - Een antwoord waaruit blijkt dat grootschaligheid een concurrerende verkoopprijs kan opleveren doordat een lagere winstmarge kan worden gecompenseerd met een groter productievolume.

Maximumscore 2

- 12 ☐ Een voorbeeld van een juist antwoord is:
- opvatting 1
Een antwoord waaruit blijkt dat de grootschaligheid gepaard gaat met de inzet van meer kapitaal en minder arbeid per eenheid product 1
 - opvatting 2
Een antwoord waaruit blijkt dat de productiefactoren geheel worden onttrokken aan de bestemming landbouw om elders te worden ingezet 1

Opgave 4

Maximumscore 1

- 13 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat er sprake is van negatief vermogen als het bedrag van de schulden groter is dan de waarde van de bezittingen.

Maximumscore 2

- 14 ☐ Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat:
- huishoudens met een stijgend inkomen meer kunnen gaan sparen 1
 - huishoudens met een stijgend vermogen meer inkomen uit vermogen kunnen gaan ontvangen 1

Maximumscore 2

- 15 ☐ Een voorbeeld van een juiste berekening is:
$$\frac{(6.450.000 \times \text{€ } 136.000) \times 0,80}{0,20 \times 6.450.000} = \text{€ } 544.000$$

Maximumscore 2

- 16 ☐ Een voorbeeld van een juiste berekening is:
$$\text{€ } 50.000 + \frac{\text{€ } 4.000}{0,005} = \text{€ } 850.000$$

Maximumscore 2

- 17 ☐ Uit het feit dat er subsidies op woningen worden gegeven (aan mensen met lagere inkomens).

Opgave 5**Maximumscore 2**

- 18 ☐ Een voorbeeld van een juiste berekening is:
Stel de CO₂-uitstoot in 1990 op 100. De CO₂-uitstoot in 2002 bedraagt dan 108,6.
In 2010 moet de CO₂-uitstoot 94 bedragen. Dat betekent een procentuele daling van
$$\frac{108,6 - 94}{108,6} \times 100\% = 13,4\%$$

Opmerking

Een andere manier van afronden ook goed rekenen.

Maximumscore 1

- 19 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat het gaat om laagconjunctuur.

Maximumscore 2

- 20 ☐ ja
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
Een verklaring waaruit blijkt dat hogere / lagere economische groei gepaard gaat met hogere / lagere groei van de CO₂-uitstoot.

Maximumscore 2

- 21 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat de beperking van de CO₂-uitstoot bij de energie-opwekking groter moet zijn dan de groei van de CO₂-uitstoot door economische groei.

Opgave 6**Maximumscore 2**

- 22 ☐ Voorbeelden van een juiste verklaring zijn:
- Een verklaring waaruit blijkt dat de loonsom meer stijgt dan het prijsniveau zodat de koopkracht toeneemt waardoor ook de consumentenvraag kan toenemen.
 - Een verklaring waaruit blijkt dat het nationale product toeneemt hetgeen betekent dat het nationale inkomen toeneemt waardoor ook de consumentenvraag kan toenemen.

Maximumscore 2

- 23 ☐ Een voorbeeld van een juiste beschrijving is:
Een beschrijving waaruit blijkt dat een grotere consumentenvraag kan leiden tot een grotere productie waardoor de vraag naar arbeid kan toenemen.

Maximumscore 2

24 ☐ Voorbeelden van een juiste berekening zijn:

- De stijging van de reële loonsom per arbeidsjaar bedraagt $\frac{102,5}{101,9} \times 100 = 100,6 \rightarrow 0,6\%$,
hetgeen minder is dan de stijging van de arbeidsproductiviteit (1,0%).
- De stijging van de loonkosten per eenheid product bedraagt $\frac{102,5}{101,0} \times 100 = 101,5 \rightarrow 1,5\%$,
hetgeen minder is dan de inflatie (1,9%).

Maximumscore 2

25 ☐ Een voorbeeld van een juiste berekening is:

Het aanbod van arbeid neemt toe met 1,5% (beroepsbevolking) terwijl de vraag naar arbeid toeneemt met $\frac{103,7}{101,0} \times 100 = 102,7 \rightarrow 2,7\%$.

Opgave 7**Maximumscore 3**

26 ☐ Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- MO = marktprijs = 840; minimaal verlies bij MO = MK $\rightarrow 840 = 680 + 0,04q \rightarrow q = 4.000$ 1
- totale kosten: $1.800.000 + 4.000 \times (680 + 0,02 \times 4.000) = 4.840.000$ (€)
- totale opbrengsten: $4.000 \times 840 = 3.360.000$ (€)
- verlies: $\text{€ } 4.840.000 - \text{€ } 3.360.000 = \text{€ } 1.480.000$ 2

Maximumscore 2

27 ☐ groter

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat het verlies bij stopzetting van de productie gelijk is aan de constante kosten van € 1.800.000 terwijl voortzetting van de productie een verlies van € 1.480.000 oplevert.

Maximumscore 2

28 ☐ Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat (sommige) kabelproducenten de productie stopzetten / inkrimpen waardoor het aanbod zodanig afneemt dat (bij een gegeven vraag) de prijs stijgt.

Maximumscore 3

29 ☐ Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- $q = 0,75 \times 8.000 = 6.000 \rightarrow \text{totale opbrengsten (TO)} = 6.000 \times p$ 1
- totale kosten (TK) = $1.800.000 + 6.000 \times (600 + 0,02 \times 6.000) = 6.120.000$ 1
- $\text{TO} = \text{TK} \rightarrow 6.000 \times p = 6.120.000 \rightarrow p = \text{€ } 1.020$ 1

inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma Wolf of vul de scores in op de optisch leesbare formulieren.
Zend de gegevens uiterlijk op 24 juni naar de Citogroep.

Einde